

N:o 279.

Af herr **J. J. Byström**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för personalen vid statens järnvägar m. m.

Med anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 164 ber jag att få väcka följande motion.

För motivering till det yrkande, som jag gör, anhåller jag att få dels åberopa den motion, som rörande lönereglering för personalen vid statens järnvägar afgifvits af herr F. Berglund m. fl., och dels hänvisa till vidfogade framställning, som beträffande stationsmästarnes löner ingafs till statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet med anledning af det förslag, som afgifvits af kungl. kommittén för järnvägspersonalens lönereglering.

Jag får sålunda föreslå:

att Riksdagen, med ändring af hvad Kungl. Maj:t i proposition n:o 164 hemställt, ville besluta, att stationskarlar, förrådsvakter, vagn- och stallkarlar, banvakter, vaktmästare och kvinnliga kontorsbiträden vid statens järnvägar tilldelas en begynnelselöne af 840 kronor i stället för af Kungl. Maj:t föreslagna 780, att samtliga de nu nämnda befattningshafvarne, hvilka icke efter 15 års tjänst erhållit befordran, må kunna tilldelas ett lönetillägg af 120 kronor årligen utöfver den af Kungl. Maj:t föreslagna högsta lönen 1,080 kronor, under förutsättning af oförvitlig och väl vitsordad tjänstgöring,

att tiden mellan erhållandet af lägsta lön och erhållandet af den högsta bestämmes till 12 år för samtliga dessa befattningshafvare,

att begynnelselönen för stationsmästare å 7:de kl. station, maskin- och pannskötare, förrådsförmän, vagnskötare och lokomotiveldare bestämmes till 1,020 kr. och slutlönen till 1,500 kronor att erhållas efter 12 års tjänst,

att portvakter vid 1:a kl. station eller vid verkstad, stationsförmän, manliga kontorsbiträden och konduktörer erhålla en begynnelselön af 1,020 kronor,

att nyssnämnda befattningshafvare efter 12 års tjänst erhålla den af Kungl. Maj:t föreslagna högsta lönen 1,500 kronor,

att kontorsbiträde, som icke erhållit befordran efter 15 års ordinarie tjänstgöring, må kunna tilldelas ett lönetillägg af 120 kronor årligen under de förutsättningar, som i fråga om stationskarlar m. fl. angifvits,

att stationsmästare å 6:te kl. station må uppflyttas till närmaste högre grupp med begynnelselön 1,200 kronor och slutlön 1,800 kronor,

att stationsmästare å 5:te klassens station efter 15 års stationsmästaretjänst må kunna tilldelas ett lönetillägg af 300 kronor årligen under samma förutsättningar, som ofvan nämnts beträffande dylikt tillägg,

att i fråga om befattningshafvare å ångfärja, förhandseldare, rorgångare och timmermän höjes från lägst 840 och högst 1,200 kronor till resp. 900 och 1,380 kronor samt för eldare från 780 och 1,020 kronor till 840 och 1,200 kronor äfvensom för matroser från 720 och 960 kronor till 840 och 1,080 kronor, samt

att beträffande matros å ångfärja ett lönetillägg å 120 kronor årligen kan tilldelas efter 15 års oförvitlig, väl vitsordad tjänstgöring.

Stockholm den 2 maj 1907.

J. Byström.

I hvad denna motion skiljer sig från den af herr Berglund m. fl. afgifna motion instämma:

Edvard Wavrinsky.

Oskar Berg.

Bilaga till motionen n:o 279.

Till herr statsrådet och chefen för civildepartementet.

I anledning däraf att kungl. lönekommitténs för statsbanorna förslag till arfvoden för stationsmästarne icke innebär en tillfredsställande lösning af deras 30-åriga, enastående dåligt och godtyckligt aflönade befattningar såsom stationsföreståndare och uppbördsmän, hafva stationsmästarne efter hållna möten å skilda delar inom landet, enligt bifogade protokollsutdrag, uppdragit åt undertecknade, styrelse för statsbanornas stationsmästareförening, att inför hans excellens statsministern och herr statsrådet och chefen för civildepartementet framlägga kårens önskemål om arfvoden, som stå i närmast möjliga rättvisa förhållande till öfriga kårers arfvoden, till stationsmästarnes tjänsteåligganden, ansvar och rådande höga lefnadsomkostnader, och anhålla undertecknade att i enlighet därmed få göra följande värdsamma framställningar.

För att rätt kunna bedöma stationsmästarnes missnöje med kommittéförslaget torde vara nödvändigt att först klargöra de ogynnsamma lönevillkor, hvarmed kåren under många år fått kämpa och hvarigenom stationsmästarnes ställning äfven blifvit nedtryckt till en nivå, som är oförenlig med deras befattningar såsom stationsföreståndare och uppbördsmän vid statsbanorna.

Redan uti 1874 års lönestat finna vi stationsmästarne upptagna till 1,500 kronors maximilön, dock aldrig utbetalad till mer än en stationsmästare, utan för öfriga stannade lönen vid 1,200 kronor. Stationsmästarne hafva således icke blott undanhållits ett af Kungl. Maj:t fastställt arfvode och därigenom icke erhållit den ersättning för sitt arbete och ansvar i järnvägstjänsten, som varit dem af statsmakterna tillförsäkrad, utan äfven i pensionshänseende efter ett troget och sträfsamt arbete i statens tjänst erhållit lägre pensioner, än de efter sin tjänstegrad och aflöningsreglementet skulle kunna hafva varit berättigade till.

Stationsmästarne hafva hyst den förhoppningen, att 1906 års kungl. kommitté skulle hafva uppmärksammat detta och behjärtat deras billiga

löneönskemål och genom ett bifall till desamma häfva mångåriga orättvisor, men af kommitténs förslag finna de sig därutinnan besvikna.

Genom kommitténs förslag inträder visserligen en förbättring i löneförhållandena, men denna är otillräcklig och otillfredsställande i betraktande af stationsmästarnes förutvarande långvariga svaga aflöningar; i betraktande af i 1874 års lönestat upptagna 1,500 kronors maximilön vid den tiden ansågs skälig; i betraktande af att de i utsikt ställda 5:te klassens stationer såsom befordringsmöjlighet för erhållande af 1,800 kronors lön till följd af sitt fåtal — $\frac{1}{4}$ -del af hela antalet — äro chimäriska; i betraktande af att arfvodena, såsom de föreslagits, icke stå i rimlig och rättvis proportion till vare sig deras tjänsteäligganden och ansvar eller till närmast med dem jämförliga 4:de klassens stationsinspektors och ej heller till i tjänstegrad med stationsmästarne varande lägre befattningshafvare, och i betraktande af de alltjämt stigande lefnadsomkostnaderna, som naturligtvis de, i likhet med stationsmästarne, som under öfver 30 års tid icke fått någon löneförbättring, utan i stället sina tillerkända arfvoden indragna, hårdast skola drabbas utaf.

Att en underskattning af stationsmästarnes ansvar och arbete ägt rum inom kommittén vid stationsmästarearfvodenas fixering, är uppenbart. Endast en blick uti den för alla stationsföreståndare gemensamma, af 95 paragrafer bestående instruktionen, samt kändedomen om att stationsmästarne skola känna och kunna tillämpa alla Kungl. Maj:ts järnvägstrafiktaxor och alla af kungl. styrelsen utfärdade förordningar, att de skola bevaka statens intressen i alla afseenden och att de äro ansvariga för tåg tjänsten och trafiksäkerheten hvar och en inom sina resp. stationer borde hafva varit motiv nog för kommittén, om icke andra i lika hög grad talande fått komma i hägkomst, att vid bestämmandet af deras arfvoden gifva dem den plats inom arfvodesstaten, som dem tillkommit, och icke förlägga dem inom grupper för pann- och vagnskötare samt närmast därintill varande banvakters och stationskarlars. Detta i fråga om 7:de klassens stationer. Med afseende på 6:te klassens arfvoden så har stationsmästarne där kommit bland gruppen stallförmän och vagnsförmän, och beträffande stationsförmän och kontorsbiträden uppnå dessa samma maximilön som 6:te klassens stationsmästare. Då dessa två sistnämnda befattningshafvare äro stationsmästarnes biträden, hvad hafva väl då stationsmästarne i ersättning för sina ställningar såsom föreståndare och ansvarige för stationerna?

Vid påvisandet af denna egendomliga gruppering ha undertecknade därmed icke velat säga, att ofvannämnda stallförmän, vagn- och pannskötare m. fl. icke skulle behöfva eller göra sig förtjänte af de

arfvoden, som kommittén föreslagit för dem, tvärtom, utan vi hafva därmed velat visa, huruledes kommittén, när det gällt lägre befattningshafvare, i motsats till hvad ägt rum vis a vis högre befattningshafvare, efter allt att döma, lagt i dagen likgiltighet, då sakkännedom väl ej felats i kommittén, för lägre befattningshafvares olikartade arbeten och större eller mindre ansvar; om något är ägnadt att bevisa detta, så torde det väl vara de af oss gjorda jämförelserna, där pann- och vagnskötare m. fl., som tillnärmelsevis icke hafva stationsmästarnes vare sig tjänsteställning, ansvar för trafiksäkerhet och uppbörd eller eljest äro med dem jämförliga, men ändock hafva stationsmästarne blifvit föreslagna till lika eller till icke nämnvärda högre arfvoden än dessa m. fl. lägre tjänstegrupper.

Jämföras stationsmästarnes föreslagna arfvoden med dem, som äro för högsta betjäntegraderna inom ban- och maskinafdelningarna föreslagna, till hvilken ställning stationsmästarne väl böra hänföras inom trafikafdelningen, så visar sig, att nämnda gruppers arfvoden öfverstiga stationsmästarnes högsta föreslagna arfvoden med 300 å 1,200 kronor.

Emot en sådan dispropoition hafva öfverdirektörerna Hahr och Sparre reserverat sig uti 1893 års lönekommittébetänkande. De yttra följande: »För stationsmästarne har kommittén icke velat uppföra högre maximilön än 1,200 kronor. Detta torde vara så mycket oegentligare som kommittén föreslagit, att de med stationsmästarne närmast jämförliga betjante, nämligen öfverbanmästare, lokomotivförare och öfverkonduktörer, skulle kunna nå en aflöning af resp. 1,800 och 1,500 kronor, förutom beklädnad in natura eller beklädnadsersättning; och synes inkonsekvensen i kommitténs förfaringssätt så mycket skarpare framträda, som kommittén å annat ställe förklarar, att stationsmästarne intoge en särskild ställning emellan tjänstemanna- och betjäningskårerna».

Vid slutlig jämförelse mellan stationsmästarnes tjänsteåligganden och ansvar med dem närmast jämförliga stationsinspektörerna, visar sig, att ännu större disproportion dem emellan uti kommitténs förslag uppstått, än hvad för närvarande är rådande. Då proportionen emellan 4:de och 5:te klassens maximilöner för närvarande är endast 300 kronor, under det stationsinspektörer upprätthålla dessa stationer och emellan 5:te klassens (stationsinspektors-)stationer och 6:te klassens (stationsmästare-)stationer är 900 kronor, så skulle enligt kommitténs förslag, sedan stationsmästarne fått de gifvetvis ansvarsfullare än 6:te klassens, 5:te klassens stationer på sin lott, skillnaden i maximilönen, som förut, vi upprepa det, var allenast 300 kronor, nu blifva 1,500 kronor, ett mer än svårförklarligt aflöningssvalg, så mycket märkligare, som sär-

skildt, 4:de och 5:te klassens stationsinspektorer och stationsmästarne arbeten, ansvar och tjänsteåligganden i allmänhet äro enahanda, och att ett flertal 6:te klassens stationer uti trafikinkomster varit och äro 5:te klassens öfverlägsna, ja, lönekommittén uttalar till och med å sidan 161 i betänkandet, vid uppdelningen af stationsmästarestationerna, att, enligt kungl. styrelsen, 4 stationsmästarestationer af 6:te klass anses böra uppflyttas i 4:de klass.

Enligt vårt förmenande hade proportionen väl bort gå i omvänd ordning, då arbetet och ansvaret å de till stationsmästarne öfverlämnade 5:te klassens stationer ingalunda med fog kunna sägas hafva blifvit mindre ansvarsfulla, därför att stationerna fått stationsmästare till föreståndare i stället för förutvarande stationsinspektorer.

De säreget ogynnsamma aflöningsvillkor från statens järnvägar, som stationsmästarne för allt sitt sträfsamma arbete och ansvar i egenkaperna af stationsföreståndare och uppbördsmän fått kämpa med under öfver 30 års tid och hvilka kommittén för denna lönereglering ej heller velat uppmärksamma och undanröja, torde nu som förut hafva sin rot uti det stationsmästarne till större delen liksom till flertalet stationsinspektorer tillkommande postarfvodet.

Då emellertid postarfvodena utgöra blott en ringa ersättning för ett särskildt arbete med sitt särskilda ansvar och *flere stationsmästarestationer icke uppbära sådant* arfvode, synes det oss orättvist att till desamma, beträffande stationsmästarne, tillägga så stor betydelse, att de helt förrycka *deras* existens och sociala ställning inom statsbanorna, såsom kommitténs förslag innebär. Detta så mycket märkligare och orättvisare, som kommittén, *då det gäller tjänstemännen-poststationsföreståndarne*, bagatelliserar dessa arfvoden med följande å sidan 221 i betänkandet gjorda uttalande: »Då emellertid, såsom nyss blifvit antydt, postarfvodet måste anses utgöra ersättning för *särskildt arbete*, hvilket för vederbörande befattningsinnehafvare tager i anspråk tid utöfver den, som den egentliga järnvägstjänsten skulle kräfva, samt därtill kommer, att postarfvodet åtminstone å de stationer, hvarom nu är fråga, när som helst, nämligen då särskildt postkontor inrättas, kan upphöra att utgå, lærer man enligt kommitténs mening icke få fästa alltför mycket afseende vid postarfvodet, då det gäller att fastställa den löneinkomst, som skäligen bör anses tillkomma en stationsföreståndare å station af sådan klass, att postarfvode därstädes i regel förekommer».

Rättvisan och konsekvensen hade väl här kunnat fordra, beträffande stationsmästarne postarfvoden, då kommittén i stick och staf

med eget uttalande tillagt dem så stort inflytande på stationsmästar-
nes järnvägsarfvoden, att i arfvodesstaten åtminstone fått ingå bestäm-
melse om att stationsmästare, *icke* åtnjutande postarfvode, skulle äga
rätt att åtnjuta ett lönetillägg motsvarande medelaflöningen från post-
verket till stationsmästarne, men därom finnes icke något stadgadt.
Däremot har kommittén låtit sig angeläget vara att taga bort illusionen,
där den möjligen kunde finnas, om, att man kunde påräkna ersättn-
ing för förlorad inkomst, såsom postarfvoden, genom att i § 7 i
det föreslagna aflöningsreglementet intaga bestämmelsen, att »befatt-
ningsinnehafvare» skall »vara skyldig underkasta sig dels, efter veder-
börande öfverordnade myndighets bestämmande, *upphörande af eller
minskning* i extra inkomster, som kunna åtfölja befattning eller utgå
för bestyr i sammanhang därmed.»

Hvad denna bestämmelse kan hafva för betydelse för stationsmästar-
tarne, som uppbära »inkomster, som härflyta från deras bestyr med posten»
och hvilkas arfvoden i högsta omfattning äro fixerade med hänsyn till
dessa »bestyr», torde vara öfverflödigt att särskildt påpeka. En otryg-
gare, osundare och mera sväfvande ekonomisk ställning än uppbor-
dsmanens-stationsmästarens vid statsbanorna skulle man säkerligen för-
gäfvos få leta efter vare sig inom offentlig eller enskild tjänst, om
denna bestämmelse skulle komma att tillämpas gentemot stationsmästarne
och deras postarfvoden, och däremot få vi äfven inlägga en vördsam
gensaga.

Kommitténs förslag till uppdelning af stationsmästarestationerna i
3 klasser mot nuvarande 2 har kommittén icke motiverat med annat,
än att det vore »lämpligt».

Enligt vår åsikt, kan en sådan anordning icke vara afsedd till
annat än att neutralisera förhöjningen för stationsmästarne å 5:te klas-
sens stationer.

För vinnande af befordran till stationsmästare behöfves numera en
18 à 20-årig tjänst i förutvarande befattningar såsom stationskarlar,
kontorsbiträden eller stationsförmän. Efter den tiden skulle vederbö-
rande i någon af de två sista grupperna hafva uppnått 1,500 kronors
lön; vore det då rimligt och rättvist att vid erhållandet af en 7:de
klassens station vid en befordran samtidigt få en löneminskning af
120 kronor, som kommitténs förslag innebär? Kan det för öfrigt vara
försvarligt ur några synpunkter att tilldela en statens uppbor-
dsman en tillvaratagare af statens intressen en begynnelselön af 75 kronor i
månaden, en lön, som i vår tid är närmaste lägsta arfvodet för extra
stationskarlar.

Det måtte vara uppenbart, att sådana arfvoden höra till en förgången tid och tillnärmelsevis icke utgöra ersättning för risken, arbetet och den ställning stationsmästarne intaga såsom uppborrdsmän och stationsföreståndare. Huru skall väl också en så klen aflönad person kunna gentemot allmänheten intaga den oberoende ställning han bör för att rätt bevaka statens intressen, som honom enligt reglementet är ålagdt?

Ur dessa synpunkter är den föreslagna klassindelningen långt ifrån »lämplig», och det kan icke heller vara staten värdigt att sätta in personer på förtroendeposter med aflöningar under existensminimum för att där falla i frestelser och fördärf.

Kungl. järnvägsstyrelsen har i ett utlåtande, som återfinnes i 1893 års järnvägskommitté-betänkande uttalat sig om, huruledes och efter hvilka grunder arfvodena böra regleras, därvid framhållande det *oafvisliga* behovet, att de böra motsvara befattningarnas vikt och det med dem förenade ansvar, dels ock att de betrygga befattningsinnehafvare mot eljest lätt uppstående frestelser att i nödens stund söka hjälp å otillåtna vägar genom *undanhållande* eller *efterlåtande* af hvad staten tillkommer.

Dessa högst betraktansvärda synpunkter anse vi att 1906 års lönekommitté icke alls beaktat i fråga om stationsmästarne, såsom uppborrdsmän och stationsföreståndare, då kommittén nekat bifalla deras så blygsamma anspråk på en i förhållande till tjänsteåliggandena och ansvaret icke mer än skälig lön.

På grund af hvad ofvan blifvit anfördt och med stöd af stationsmästarnes uttalade önskemål i bifogade protokollsutdrag få undertecknade vördsammast anhålla:

1:o att kungl. järnvägslönereglingskommitténs förslag till arfvoden för stationsmästarne icke måtte få ligga till grund vid löneregleringen vid denna kår;

2:o att följande arfvoden i stället måtte bestämmas för stationsmästarna: å 7:de klassens stationer: lägst 1,200 kronor högst 1,800 kronor per år; å 6:te klassens stationer: lägst 1,500 kronor högst 2,100 kronor pr år; å 5:te klassens stationer: lägst 1,800 kronor högst 2,400 kronor pr år, om sistnämnda stationer skola förestås af stationsmästare;

3:o att arfvodesförhöjningarna måtte utgå med 300 kronor efter resp. 3 års tjänst, så att de resp. maximiarfvodena uppnås efter 6 års tjänst i hvarje stationsklass;

4:o) att lösningen af statsbanepersonalens löne- och pensionsfrågor icke måtte blifva beroende af hvarandra, såsom kommittén föreslagit i § 7 af det föreslagna lönereglementet, utan dessa, personalens lifsfrågor, lösas hvar för sig;

5:o) att kungl. lönekommitténs förslag till skärpning af §§ 54 och 89 i gällande instruktion enligt vårt förmenande icke bör vinna afseende.

Stockholm den 19 mars 1907.

N. A. Erikson.

Wilh. Willborg.

Edv. Ehrling.

C. W. Frohling.

Joh. Dahlöf.